

МІЖДИСЦИПЛІНАРНИЙ ПІДХІД: СУТНІСТЬ І РОЛЬ У КОНТЕКСТІ МОДЕРНІЗАЦІЇ СИСТЕМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІКОЮ

©2021 ЛИСЮК В. С.

УДК 338.33:005.591.6

JEL: A12; O10

Лисюк В. С. Міждисциплінарний підхід: сутність і роль у контексті модернізації системи публічного управління економікою

Управління національною економікою базується на використанні відповідного історичним умовам підходу: процесуального, системного, ситуаційного, синергетичного, міждисциплінарного, мережевого. У статті обґрунтовується необхідність і розкриття сутності міждисциплінарного підходу до дослідження управління економікою. Розгляд публічного управління як спеціальної галузі знань об'єктивно потребує дослідження публічного управління у сфері економіки у взаємозв'язку з іншими науками. Управління економікою має безпосередні «зони перетину» з макроекономічним аналізом, філософією, соціологією, політологією, екологією та правознавством. Тільки за умов збалансованого впливу соціальної, економічної, політичної та правової сфер формується демократична система розвитку країни та суспільства. Для забезпечення такого напрямку руху суспільних відносин соціальні дії суб'єктів публічного управління повинні стати результатом тісної взаємодії законодавчо закріплених політичних та економічних процесів і задовольнити очікування громадян. Міждисциплінарний підхід у дослідженні публічного управління сприяє трансформації системи управління державою в сучасні моделі публічного регулювання суспільства, зокрема в мережеву модель. Мережевий підхід розробляє інструментарій для аналізу динаміки та змінюваності в процесі прийняття та реалізації державних рішень, по-новому концептуалізує традиційні організаційні параметри: інформацію, ресурси, знання, досвід, цінності тощо. Яскравим прикладом мережевого підходу є впровадження різноманітних форм публічно-приватного партнерства, яке набуває актуальності в сучасних умовах і стає важливим напрямком удосконалення публічного управління. В умовах сьогодення міждисциплінарний підхід має широко використовуватися в публічному управлінні національною економікою, тому потребує подальшого розвитку та вдосконалення, щоб в результаті – отримати ефективну економічну політику.

Ключові слова: процесуальний підхід, системний підхід, ситуаційний підхід, синергетичний підхід, міждисциплінарний підхід, мережева модель.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-10-44-49>

Рис.: 1. **Бібл.:** 16.

Лисюк Володимир Сергійович – кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки та маркетингу, Рівненський інститут слов'янознавства (вул. Петра Могили, 28, Рівне, 33017, Україна)

E-mail: lysyukrivne@gmail.com

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-3805-6937>

UDC 338.33:005.591.6

JEL: A12; O10

Lysyuk V. S. Interdisciplinary Approach: The Essence and Role in the Context of Modernization of the System of Public Economic Management

Management of the national economy is based on the use of the appropriate to historical context approach: procedural, system, situational, synergistic, interdisciplinary, or network one. The article substantiates the need and disclosure of the essence of the interdisciplinary approach to economic management research. Consideration of public management as a special field of knowledge objectively requires research of public management in the field of economics in connection with other sciences. Economic management has direct «intersection zones» with macroeconomic analysis, philosophy, sociology, political science, ecology and law. Only under the balanced influence of social, economic, political and legal spheres is formed a democratic system of development of the country and society. To ensure this direction of social relations movement, social actions of public management entities should be the result of close interaction of legally enshrined political and economic processes and meet the expectations of citizens. The interdisciplinary approach in public management research contributes to the transformation of the State administration system into modern models of public regulation of society, in particular a network model. The network approach develops tools for analyzing dynamics and changeability in the process of making and implementing the State level decisions, conceptualizes traditional organizational parameters in a new way: information, resources, knowledge, experience, values, etc. A striking example of the network approach is the introduction of various forms of public-private partnership, which becomes relevant in modern conditions and becomes an important direction for improving public management. In today's environment, the interdisciplinary approach should be widely used in public management of the national economy, thus it needs further development and improvement in order to obtain an effective economic policy as result.

Keywords: procedural approach, system approach, situational approach, synergistic approach, interdisciplinary approach, network model.

Fig.: 1. **Bibl.:** 16.

Lysyuk Volodymyr S. – PhD (Economics), Associate Professor of the, Department of Economics and Marketing, Rivne Institute of Slavonic Studies (28 Petra Mohyly Str., Rivne, 33017, Ukraine)

E-mail: lysyukrivne@gmail.com

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-3805-6937>

У вітчизняній і зарубіжній літературі не повністю визначено межі предметної сфери публічного управління, недостатньо досліджено вплив міждисциплінарного підходу в трансформації системи управління державою в сучасні моделі публічного

регулювання економікою, недостатньо обґрунтовується необхідність впровадження мережевого підходу в публічному управлінні, шляхи його розвитку.

Дослідженню міждисциплінарного підходу до аналізу політики та державного регулювання еконо-

міки, розкриттю сутності мережевої моделі присвячено праці вчених: Альберта М., Богуславської К., Козака В., Котунова О., Мескона М., Міненко М., Мочерного С., Хедоурі Ф.

Проте в дослідженнях залишаються поза увагою межі предметної сфери публічного управління, напрямки впливу міждисциплінарного підходу на розвиток і впровадження сучасних моделей публічного управління національною економікою.

Метою статті є розкриття суті міждисциплінарного підходу, визначення його ролі в контексті модернізації системи публічного управління.

У різні історичні періоди дослідження управління національною економікою базувалося на використанні певного підходу. Так, з кінця 30-х років ХХ ст. широко використовувався процесуальний, з кінця 50-х років – системний, з кінця 60-х років – ситуаційний підходи до управління [1, с. 65].

При *процесуальному підході*, уперше запропонованому прихильниками адміністративної школи (А. Файоль), управління представляється як пов'язані між собою управлінські функції, що динамічно змінюються в просторі та часі, метою яких є вирішення проблем і завдань організації.

За *системного підходу* управлінський процес розглядається як система, що діє в певному середовищі, входами якої є параметри проблеми, яка вирішується (вхідна ситуація), виходами – управлінські рішення та відповідні дії, а зворотним зв'язком – інформація щодо відповідності цих рішень і дій передбаченому вирішенню управлінської проблеми [1, с. 65, 89].

Системний підхід орієнтує дослідження щодо публічного управління на розкриття цілісності об'єкта та механізмів, що забезпечують її, виявлення різноманітних типів зв'язків у ньому та зведення їх в єдину теоретичну картину. Системний підхід дозволяє класифікувати системне мислення як нову парадигму, центральними ідеями якої є упорядкована цілісність, самостабілізація, самоорганізація та ієрархізація.

Ситуаційний підхід до управління виходить із можливості застосування різних методів управління залежно від їх ефективності в конкретній ситуації. Поняття «ситуаційної теорії» (синонім ситуаційного підходу) вперше ввів Р. Моклер, ще раніше ідею такого підходу розглядали П. Друкер, Е. Мейо та М. Фоллетт [1, с. 82, 115, 117].

Застосування ситуаційного підходу дає змогу знаходити способи та засоби вирішення існуючих проблем, а в разі їх неефективності ставити завдання перед наукою управління щодо розробки адекватних новим ситуаціям засобів їх ефективного вирішення. Ситуаційний підхід є безпосередньою сполученою ланкою між сучасним станом науки управління та її майбутнім і значною мірою створює умови її розвитку; він є однією із основоположних ідей сучасного управлінського мислення.

В останнє десятиліття отримала розвиток методологія синергетики. Сьогодні практично не існує такої галузі науки, в якій би не застосовувалися вироблені синергетикою поняття: «складність», «нелінійність», «точка біфуркації», «флуктації», «когерентність», «стохастичність», «хаотичність», «дисипативні структури» тощо [2, с. 356–359].

Не заперечуючи значення вищезазначених підходів до дослідження управління, вважаємо, що в умовах сьогодення все більшої ваги набуватиме використання міждисциплінарного підходу до державного управління економікою.

Розгляд публічного управління як спеціальної галузі знань об'єктивно потребує дослідження публічного управління у сфері економіки у взаємозв'язку з іншими науками. Управління економікою, на наш погляд, має безпосередні «зони перетину» з макроекономічним аналізом, філософією, соціологією, політологією, екологією та правознавством (рис. 1).



Рис. 1. «Зони перетину» предметної сфери аналізу публічного управління з іншими науками

Джерело: авторська розробка.

Рис. 1 ілюструє «перетин» предметної сфери аналізу публічного управління економіки з предметними сферами інших наук, що може тлумачитись як використання їх досягнень та інструментарію в аналізі публічного управління економікою. Показовим є і те, що ці (інші) сфери мають також власні «зони перетину» між собою.

Макроекономічний аналіз дає правдиві уявлення про стан економіки, існуючі проблеми, використання матеріальних і людських ресурсів. Вичерпність і конкретність уявлень про функціонування націо-

нальної економіки визначають результативність дій національних регуляторів у межах здійснення ними фіскальної, грошово-кредитної, промислової, зовнішньоторговельної політики та їх (політик) взаємодії.

Рішення у сфері управління економікою, що спираються на результати макроекономічного аналізу, втілюються у:

- ✦ структуризації проблем і визначенні пріоритетів управління економіки;
- ✦ прийнятті реалістичних стратегій і програм розвитку;
- ✦ обґрунтуванні необхідності реформування національної економіки та вибору шляхів її здійснення;
- ✦ обґрунтуванні, зважаючи на функцію держави як інституціонального новатора, необхідності впровадження принципів гнучкого управління під час розроблення та реалізації стратегії інституціонального реформування.

Задля реалізації проблем в економічній політиці вважаємо доцільним використовувати методологію, запропоновану вченими В. Даном та І. Ф. Радіоною з співавторами, щодо набору аналітичних процедур для застосування макроекономічної політики [3; 4, с. 42]. Відповідно до пропозицій учених основними аналітичними процедурами при дослідженні проблеми є: виведення певних тверджень рекомендаційного характеру з політично-релевантної інформації через певні аргументи підстави; додаткові факти, що є підтвердженням підстав; використання контраргументів.

Як філософська категорія публічне управління створено людьми для свідомої саморегуляції життєдіяльності та має таке саме важливе значення для забезпечення їх потреб та інтересів, як власність, сім'я, мораль, держава та ін. Разом із тим публічне управління є необхідною умовою розвитку суспільства, узгодження та координації спільної праці людей для досягнення суспільно значущих цілей.

Соціологічний словник інформаційно-аналітичного центру «SOCIUM» визначає соціологію як науку, що вивчає структури суспільства, їх елементи та умови існування, а також соціальні процеси в цих структурах [5]. Враховуючи, що важливою складовою існування різних соціальних груп є економічні відносини, соціологія не може не спиратися на економічну теорію та не взаємодіяти з нею, оскільки остання зосереджується на дослідженні матеріального виробництва та економічної діяльності людей, зміни в яких позначаються на соціальних процесах. Разом із тим, економічні процеси виявляються залежними від впливу соціальних умов і чинників та їх використання у виробництві, розподілі, обміні та споживанні, що потребує взаємодії економічної та соціологічної наук. У ХХ ст. між економічною теорією та соціологією впродовж кількох десятиріч існував конкретний поділ праці. П. П. Гайденок зазначає, що згідно з Ве-

бером, «соціологія починається там, де з'ясовується, що економічна людина – надто спрощена модель людини» [6, с. 19]. А. Т. Парсонс вважав соціологію наукою про цілі, а економічну теорію – про засоби досягнення поставлених цілей [7, р. 89–112].

Соціологічні дослідження дозволяють проаналізувати ефективність дії національних регуляторів, визначити ступінь сприйняття громадянським суспільством управлінських рішень з боку держави, ступінь демонополізації, корупції, лобізму в державі, ефективність розподілу функцій між центральною та місцевою владами, ступінь сприйняття суспільством процесу дерегуляції. Все це в кінцевому підсумку сприятиме виявленню недоліків у публічному регулюванні економіки та вдосконаленню процесу прийняття управлінських рішень.

Соціологія, економічна психологія та економічна культура стають сьогодні все вагомішими чинниками економічного розвитку. Інформаційне суспільство, риси якого сьогодні набувають зрілості, продукується людиною, її свідомістю та відповідними економічними та політичними цілями. Якраз вплив неофіційних обмежень на поведінку людини здійснюється завдяки «суспільно передаваній інформації як частини спадщини, котру називаємо культурою» [8, с. 52]. Культура створює концептуальну, побудовану на мові, основу кодування та тлумачення інформації, яку органи відчуття постачають мозку. Словарна обмеженість мови, відсутність національної спадщини з економіки, філософії, права, політики, управління сформували в нашого покоління зневажливість до державного управління.

Економічна культура (національна та особиста) як сукупність соціальних цінностей і норм, що є регуляторами економічної поведінки та відіграють роль соціальної пам'яті економічного розвитку, сприяє або заважає трансформації, відбору й оновленню цінностей, норм і потреб, що функціонують у сфері економіки та орієнтують її суб'єктів на певні форми економічної активності, є однією з передумов економічної поведінки. Своєю чергою, пов'язані з економікою цінності – це прийняті в суспільстві та його окремих групах стійкі уявлення про те, які блага (наприклад, багатство, зв'язки, влада, статус, сфера зайнятості, джерела та способи придбання доходу) найважливіші або не важливі для них та їх сімей, а також уявлення людей про те, які економічні відносини для них кращі. При цьому норми у сфері економіки – це уявлення людей, а також їх дії у сфері економіки, які визнаються корисними, правильними, потрібними в різних пов'язаних з економікою ситуаціях [9, с. 74].

Економічна культура при взаємодії з менталітетом нації формує економічне мислення індивідів, у результаті чого визначається програма індивідуальної економічної поведінки та відбувається власне економічна дія. Менталітет, з одного боку, формуєть-

ся залежно від традицій, культури, соціальних структур і середовища перебування, з іншого боку, – менталітет сам впливає на формування середовища – як база, що сприяє зародженню свідомості, є джерелом культурно-історичної динаміки. Формуючись історично століттями, менталітет визначає національну модель економічної та соціальної поведінки – культуру споживання, виробництва та відповідної мотивації [9, с. 74–75].

Розкриття сутності публічного управління потребує також аналізу впливу політичної та правової сфер суспільного середовища на економічний розвиток. Вважаємо доцільним розглядати також «зони перетину» публічного управління з політологією та правознавством. Політологія – це особлива сфера життєдіяльності людей, що пов'язана з владними відносинами, державно-політичною організацією суспільства, політичними інститутами, принципами, нормами, дія яких покликана забезпечити функціонування суспільства, взаємовідносини людей і держави [10].

Право – це зумовлена природою людини та суспільством система регулювання суспільних відносин, що виражає свободу особистості та якій притаманні нормативність, формальна визначеність в офіційних джерелах і забезпеченість можливістю державного примусу [11]. Створюючи закони, фахівці з права беруть за основу реальні економічні процеси, що відбуваються в економічному житті суспільства. Прийняття того чи іншого закону певною мірою змінює економічну ситуацію. Той факт, що економічні відносини набувають правової форми, реалізує зв'язок між економікою та правом.

У сучасній економіці держава є важливою дійовою особою економічних процесів. Її владні функції, крім соціології, політології та права, реалізуються шляхом коригування економіки. При цьому економічними засадами державної влади залишаються державний бюджет і державний сектор економіки.

На думку фахівця з публічного управління Міненка М. А., політичний курс держави тісно пов'язаний з позитивними та негативними наслідками діяльності економічної, соціальної, правової сфер. При цьому саме державно-публічна політика виражає економічні та соціальні інтереси суспільства через процедуру правових відносин. У центрі цієї системи перебувають суб'єкти, які є основними модераторами механізму публічного управління [9, с. 64].

Ці сфери оточені суспільним середовищем, яке визначає якісну характеристику політичного життя, громадянські цінності, встановлює вимоги до економіки, соціальної сфери, права. Своєю чергою, ці сфери впливають на суспільне середовище, формують його цілі, принципи, вимоги до нього, реагують на його зміни. Межі впливу політичної сфери, економіки, соціології, права на суспільне середовище визначають-

ся історичними етапами розвитку, політичною ситуацією, політичним режимом, соціально-економічними здобутками та рівнем правової культури. Якщо політична сфера підпорядковує собі функціонування економічної, соціальної та інших сфер, з'являється підґрунтя для тоталітарного режиму, наслідки дії якого, як правило, катастрофічні.

Тільки за умов збалансованого впливу соціальної, економічної, політичної та правової сфер формується демократична система розвитку країни та суспільства. Для забезпечення такого напрямку руху суспільних відносин соціальні дії суб'єктів публічного управління повинні стати результатом тісної взаємодії законодавчо закріплених політичних та економічних процесів і задовольнити очікування громадян.

Оскільки «людство переступило допустиму межу та чисто природні ресурси, які створюють умови його існування, майже вичерпані, суспільство змушено відшукувати штучні джерела сировини, енергії, води, їжі тощо. Центр уваги наукових досліджень переноситься на створення умов життєдіяльності людини. Для економічної теорії це має першочергове значення. Одним із засобів може служити формування системи цінностей людей, їх цивілізаційних норм споживання, досягнення гармонії в розвитку людства. Це обумовлює посилення етизації економічної науки, спрямування її на досягнення загальноцивілізаційних ідеалів і цінностей людства, оскільки «наука є прояв дії в людському суспільстві сукупності людського мислення» [12, с. 344].

Слід зауважити, що міждисциплінарний підхід у дослідженні публічного управління сприяє трансформації системи управління державою в сучасні моделі публічного регулювання суспільства, зокрема в мережеву модель.

Принципи мережевого підходу до аналізу політики та державного управління вперше були сформульовані в середині 1930-х років американським аналітиком Е. Гріффітом, який у роботі «Демократія в глухому куті» визначив закономірності взаємодії різних суб'єктів політики, зазначивши, що «в публічній політиці існують певні вихрові утворення, що притягають представників різних інститутів, при цьому в таких центрах активності контакти людей відбуваються навколо вирішення специфічних проблем», «взаємини між цими людьми – законодавцями, адміністраторами, лобістами і вченими, яких цікавлять спільні проблеми, – є набагато більш тісними, ніж відносини між окремими політиками або адміністраторами» [13, р. 182–184].

В умовах розвитку інформаційного суспільства та нових комунікативних технологій, наголошує американський соціолог і політик М. Кастельс, мережева форма соціальної організації повинна бути домінуючою, сьгоднішнє суспільство – це суспільство мережевих структур [14, с. 498].

Мережевий підхід розробляє інструментарій для аналізу динаміки та змінюваності в процесі прийняття та реалізації державних рішень, по-новому концептуалізує традиційні організаційні параметри: інформацію, ресурси, знання, досвід, цінності тощо; він орієнтований на пояснення причин формування мереж, підтримку зв'язків між учасниками, спосіб їх припинення, пошук технології ефективного управління альянсами [15, с. 16].

Досліджуючи мережеву модель управління економікою, К. Богуславська акцентує увагу на різноманітності типології мереж, виділяючи три базові типи мереж, кожен з яких відповідає певним умовам і меті свого функціонування: ланцюгову, або лінійну; зіркоподібну, або центральну; загальноканалну, або повноматричну. Вчена виокремлює три шляхи подальшого розвитку мережевого підходу. Перший шлях пов'язаний з поєднанням мережевого підходу з теорією ігор та теорією обміну. Другий шлях передбачає в ході мережевого аналізу широке залучення математичних і графічних методів. Третій шлях – удосконалення кейс-досліджень [16, с. 407, 412].

У сучасних умовах про подальший розвиток мережевого підходу в управлінні національної економіки свідчить широке впровадження різних форм публічно-приватного партнерства. Тісне співробітництво держави, приватного сектора та громадянських організацій, що будуються з урахуванням переваг партнерів, повинно стати важливим напрямком удосконалення публічного управління.

ВИСНОВКИ

Підсумовуючи вищевикладене, доходимо висновку, що в умовах сьогодення міждисциплінарний підхід повинен широко використовуватися в публічному управлінні національною економікою, тому потребує подальшого розвитку та вдосконалення, щоб у результаті – отримати ефективну економічну політику. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Мескон М., Альберт М., Хедоури Ф. Основы менеджмента / пер с англ. М. : Дело, 1997. 704 с.
2. Синергетичний метод в економічному дослідженні // Економічна енциклопедія / відпов. ред. С. В. Мочерний. Київ : Академія, 2002. Т. 3. С. 356–359.
3. Dann W. N. Public Policy Analysis. 5th edition. London, UK : Pearson, 2011. 480 p.
4. Радіонова І. Ф., Алімпієв Є. В., Захарова К. Ф., Гарін Б. Б. Макроекономічна політика у макроекономічній стабілізації національної економіки : монографія. Київ : Університет економіки та права «КРОК», 2017. 240 с. URL: https://library.krok.edu.ua/media/library/category/monografiji/radionova_0001.pdf
5. Социологический словарь ИАЦ «SOCIUM». URL: <https://www.socium.info/dict.html>
6. Гайдено П. П. Социология Макса Вебера // Вебер М. Избранные произведения. М. : Прогресс, 1990.

- C. 5–41. URL: https://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Sociolog/vebizbr/01.php
7. Granowetter M. The Old and New Economic Sociology: A History and an Agenda // Beyond the Marketplace: Rethinking Economy and Society / A. F. Robertson, R. Friedland (Eds.). N. Y., 1990. P. 89–112.
8. Норт Д. Інституції, інституційна зміна та функціонування економіки / пер. з англ. І. Дзюб. Київ : Основи, 2000. 198 с.
9. Міненко М. А. Публічне управління: теорія та методологія : монографія. Київ : КНТЕУ, 2014. 404 с.
10. Юрій М. Ф. Політологія : підручник. Київ : Дакор, 2006. 416 с.
11. Алексеев С. С. Право на пороге нового тысячелетия: некоторые тенденции мирового правового развития – надежда и драма современной эпохи: монография. М. : Статут, 2000. 252 с.
12. Вернадский В. И. О науке. Т. 1: Научное знание. Научное творчество. Научная мысль. Дубна : Феникс, 1997. 576 с.
13. Griffith E. The Impasse of Democracy: A Study of Modern Government in Action. New York : Harrison-Hilton Books, 1939. 380 p.
14. Кастельс М. Становление общества сетевых структур // Новая постиндустриальная волна на Западе : антология / под ред. В. Л. Иноземцева. М. : Academia, 1999. С. 494–505.
15. Козак В. Модернізація публічного управління на засадах мережевого підходу. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2018. Вип. 1. С. 14–21. URL: [http://www.dridu.dp.ua/vidavnicatvo/2018/2018_01\(36\)/4.pdf](http://www.dridu.dp.ua/vidavnicatvo/2018/2018_01(36)/4.pdf)
16. Богуславська К. Мережевий підхід: причини виникнення, напрями дослідження мереж та їх типологізація. *Наукові записки [Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України]*. 2006. Вип. 32. С. 402–414. URL: https://iapiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/bohuslavska_merezhevyi.pdf

REFERENCES

- Alekseyev, S. S. *Pravo na poroge novogo tysyacheletiya: nekotoryye tendentsii mirovogo pravovogo razvitiya – nadezhda i drama sovremennoy epokhi* [Law on the Threshold of the New Millennium: Some Trends in the World Legal Development - the Hope and Drama of the Modern Era]. Moscow: Statut, 2000.
- Bohuslavskaya, K. "Merezhevyi podkhid: prychyny vynyknennia, napriamy doslidzhennia merezh ta yikh ty-pologizatsiia" [Network Approach: Causes, Directions of Network Research and Their Typology]. *Naukovi zapysky [Instytutu politychnykh i etnonatsionalnykh doslidzhen im. I. F. Kurasa NAN Ukrainy]*. 2006. https://iapiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/bohuslavska_merezhevyi.pdf
- Dann, W. N. *Public Policy Analysis*. London, UK: Pearson, 2011.
- Gaydenko, P. P. "Sotsiologiya Maksa Vebera" [Max Weber's Sociology]. Weber M. *Izbrannyye proizvedeniya*. https://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Sociolog/vebizbr/01.php

- Granowetter, M. "The Old and New Economic Sociology: A History and an Agenda". In *Beyond the Marketplace: Rethinking Economy and Society*, 89-112. New York, 1990.
- Griffith, E. *The Impasse of Democracy: A Study of Modern Government in Action*. New York: Harrison-Hilton Books, 1939.
- Kastels, M. "Stanovleniye obshchestva setevykh struktur" [The Emergence of a Network Society]. In *Novaya postindustrialnaya volna na Zapade* : antologiya, 494-505. Moscow: Academia, 1999.
- Kozak, V. "Modernizatsiia publicnogo upravlinnia na zasakh merezhevoho pidkhodu" [Modernization of Public Administration on the Basis of Network Approach]. *Derzhavne upravlinnia ta mistseve samovriaduvannia*, iss. 1 (2018): 14-21. [http://www.dridu.dp.ua/vidavnic-tvo/2018/2018_01\(36\)/4.pdf](http://www.dridu.dp.ua/vidavnic-tvo/2018/2018_01(36)/4.pdf)
- Meskon, M., Albert, M., and Khedouri, F. *Osnovy menedzhmenta* [Management Basics]. Moscow: Delo, 1997.
- Minenko, M. A. *Publichne upravlinnia: teoriia ta metodolohiia* [Public Administration: Theory and Methodology]. Kyiv: KNTEU, 2014.
- Nort, D. *Instytutsii, instytutsiina zmina ta funktsionuvannia ekonomiky* [Institutions, Institutional Change and the Functioning of the Economy]. Kyiv: Osnovy, 2000.
- Radionova, I. F. et al. "Makroekonomichna polityka u makroekonomichnii stabilizatsii natsionalnoi ekonomiky" [Macroeconomic Policy in Macroeconomic Stabilization of the National Economy]. Kyiv : Universytet ekonomiky ta prava «KROK», 2017. https://library.krok.edu.ua/media/library/category/monografiji/radionova_0001.pdf
- "Sotsiologicheskii slovar IATs «SOCIUM»" [Sociological Dictionary of IAC "SOCIUM"]. <https://www.socium.info/dict.html>
- "Synerhetychnyi metod v ekonomichnomu doslidzhenni" [Synergetic Method in Economic Research]. In *Ekonomichna entsyklopediia*, vol. 3, 356-359. Kyiv: Akademiia, 2002.
- Vernadskiy, V. I. *O nauke. T. 1: Nauchnoye znaniye. Nauchnoye tvorchestvo. Nauchnaya mysl* [About Science. Vol. 1: Scientific Knowledge. Scientific Creativity. Scientific Thought]. Dubna: Feniks, 1997.
- Yurii, M. F. *Politolohiia* [Politology]. Kyiv: Dakor, 2006.